

ДО ІСТОРІЇ ПРОКУРАТУРИ СУМЩИНИ

З розбудовою в Україні громадянського суспільства і правової держави буде змінюватися і набувати нових форм система правоохоронних органів, в тому числі і прокуратура. Саме на неї покладається така важлива функція, як нагляд за дотриманням законності в державі. Тому в умовах реформування прокурорського нагляду слід врахувати його позитивний досвід, ліквідувати хибні сторони в діяльності прокуратури. Варто згадати 30-ті роки ХХ ст., коли прокуратура виконувала неналежні їй функції. Проте і в тих умовах знаходилися люди, які ціною власного життя намагалися чесно виконувати свій обов'язок. Ще більш актуальним є це питання на прикладі окремого регіону чи області.

В історичній літературі вже існує велика кількість праць про жертви масових політичних репресій. Зовсім іншою є ситуація щодо репресій проти тих, хто працював у правоохоронних органах і прямо чи опосередковано повинен був брати або брав участь у реалізації цієї політики. Наприкінці 2006 р. вийшла велика за обсягом та широтою поданої інформації книга про прокуратуру Сумської області, автори якої торкнулися цієї проблеми. Проте набагато ширше ця тема знайшла відображення у нещодавно виданій книзі Л.М.Авраменко й А.І.Амонс "Репресовані прокурори України: документи, нариси, матеріали". В ній подано короткі відомості про всіх прокурорів, які зазнали репресій в часи сталінського лихоліття. Серед них є і ті, хто народився на Сумщині або працював тут. Тому варто навести хоча б стислу інформацію про них.

ГРИНЬОВ БОРИС ОЛЕКСАНДРОВИЧ.

Народився 1900 р. у м.Ромни. На момент арешту жив у Києві. З 1919 р. був членом ВКП(б). У 1925-1929 рр. - член Полтавського окружного суду, потім - заступник Криворізького окружного прокурора. Перед арештом близько 8 років працював заступником управляючого конторою Київського відділення Державного банку УРСР. 19 січня 1938 р. був засуджений виїзною сесією ВК Верховного суду СРСР за ст.54-7, 54-8, 54-11 КК УРСР до 12 років позбавлення волі з пораженням у правах на 5 років та конфіскацією особистого майна. 16 квітня 1941 р. кримінальна справа щодо нього була припинена і він був звільнений з-під арешту. Реабілітований 26

жовтня 1993 р. прокурором м.Київ¹.

ГРИНЬОВ-ПРИГОВ ЯКІВ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Народився 1902 р. у м.Ромни. На момент арешту жив у Києві. З 1919 р. був членом ВКП(б). У 1929-1935 рр. перебував на прокурорських посадах у прокуратурі м.Київ, потім був помічником прокурора прикордонної і внутрішньої охорони УРСР. У 1937 р. його звільнено з РСЧА та органів прокуратури. Заарештований у листопаді 1938 р. співробітниками Київського обласного управління НКВС. Утримувався у спеціальному приміщенні київської в'язниці. Згодом був звільнений. Реабілітований.

ГРИНЬОВА СОФІЯ МИХАЙЛІВНА

Народилася 1900 р. у с.Ярошівка Чернігівської губернії. На момент арешту жила у Києві. Член ВКП(б) з 1918 р. До арешту працювала прокурором кримінально-судового відділу Прокуратури УРСР. Дружина Гриньова Б.О.²

ЖАБОТИНСЬКИЙ ІВАН ІВАНОВИЧ

1911 р.н., уродженець с.Краснопілля тогочасної Харківської губернії, нині Сумської обл. Мав середню освіту. Член ВКП(б) з 1939 р. Більше 10 років працював в органах прокуратури, був прокурором Шевченківського району м.Львів. На момент арешту перебував у розпорядженні прокурора Сумської області. Звинувачувався у тому, що 29 червня 1941 р., перебуваючи у ресторані "Жовтень" м.Суми, під час розмови з військовослужбовцями проводив контрреволюційну агітацію. 26 серпня 1941 р. засуджений виїзною сесією Військового трибуналу військ НКВС Харківської обл. за ст.54-10 КК УРСР до 10 років позбавлення волі з обмеженням у правах на 5 років та конфіскацією особистого майна. Термін ув'язнення відбув повністю. Реабілітований 9 квітня 1959 р. Сумським обласним судом³.

КОЛБАСЬЄВ ВІКТОР ВІКТОРОВИЧ

1864 р.н., уродженець с.Довгополівка Роменського пов. Закінчив Одеську гімназію і Петербурзьке училище правознавства. На момент арешту жив у Києві. До 1917 р. - судовий слідчий у м.Кам'янець-Подільський, потім - товариш голови Петербурзького окружного суду по цивільному департаменту й одночасно голова цього суду. За гетьманату і Директорії УНР - товариш прокурора Загального зібрання Державного Сенату. Потім працював консультантом у ВУАН. З 1919 р. - член юридичної секції грамаатико-термінологічної комісії. Заарештований 17 серпня 1919 р. співробітниками особливого відділу ВУНК (ВУЧК) через

дворянське походження, як чорносотенець і колишній співробітник царських правоохоронних органів. Звинувачувався у тому, що обіймав посади у прокуратурі за царя, гетьмана П. Скоропадського і Директорії УНР. На допитах заперечував свою вину, називав себе українським націоналістом. У постанові від 22 серпня 1919 р. вказано, що під час обшуку у нього знайдено лист, в якому він негативно висловлювався про пролетарську революцію, а соціалістів називав спекулянтами. Розстріляний. Реабілітований 1994 р.⁴

ЛАВРОВ А.Н.

У 1925-1927 рр. працював роменським окружним прокурором, потім - у Прокуратурі УСРР. Репресований 1937 р. органами НКВС⁵.

ЛОГВИНОВ ГРИГОРІЙ ЯКОВИЧ

1902 р.н., уродженець с.Крачківка, нині Білопільського р-ну Сумської обл. На момент арешту жив у м.Житомир, був заступником прокурора Житомирської обл. Заарештований 21 липня 1938 р. співробітниками держбезпеки Житомирської обл. за звинуваченням у здійсненні контрреволюційних злочинів. Обвинувачувався у тому, що належав до української антирадянської націоналістичної військово-повстанської організації на Житомирщині, вербував до неї нових членів, розробляв план повстання у м.Бердичів. 9 липня 1939 р. справу направили військовому прокурору військ НКВС для припинення, а його самого для звільнення з під арешту. Прокурор погодився з рішенням слідчого, проте постанову про припинення справи не прийняв. 31 січня 1991 р. справу припинено за відсутністю складу злочину, а Логвинова Г.Я. реабілітовано⁶.

ПУШКА СЕМЕН ВАСИЛЬОВИЧ

1895 р.н., уродженець с.Грем'ячка, нині Ямпільського р-ну Сумської обл. На момент арешту жив у м.Дніпродзержинськ. Працював у прокуратурі, був начальником будівництва азотно-тукового комбінату. Заарештований 8 вересня 1936 р. співробітниками УНКВС Дніпропетровської обл. Звинувачувався у контрреволюційній діяльності. 13 липня 1937 р. засуджений виїзною сесією ВК ВС СРСР у м.Київ за ст.54-7, 54-8 КК УРСР до розстрілу. Розстріляний тієї ж ночі і похований у Биківнянському лісі. Реабілітований 16 травня 1974 р.⁷

ТРУПЧИНСЬКИЙ ІГОР ПЕТРОВИЧ

1886 р.н., дворянин, уродженець маєтку Доліси Невельського пов. Вітебської губ. У 1914 р. закінчив юридичний факультет Юр'ївського університету, школу прапорщиків. Офіцер царської

армії. На момент арешту жив у Києві, член ВКП(б) з 1918 р. У 1923 р. - окружний прокурор у Новгород-Сіверську, потім - Глухові, 1927 р. - Вінниці, 1930 р. - інспектор-ревізор Наркомату юстиції УРСР, займався перевіркою судів. Потім працював в органах військового трибуналу прикордонної і внутрішньої охорони НКВС УРСР, військовий юрист 1 рангу. Заарештований 23 липня 1938 р. Перебував у Лук'янівській в'язниці. Звинувачувався як учасник антирадянської правотроцькістської організації, що існувала у військово-судових органах НКВС УРСР, був агентом польської розвідки. Засуджений 2 жовтня 1938 р. виїзною сесією ВК ВС СРСР за ст.54-6, 54-8, 54-11 КК УРСР до розстрілу. Розстріляний того ж дня у київській в'язниці. Похований, вірогідно, у Биківнянському лісі. Реабілітований⁸.

ФІХ ПЕТРО МОЙСЕЙОВИЧ

1910 р.н., уродженець Чернігівської губ. Член ВКП(б) з 1924 р., помічник Конотопського окружного прокурора. Репресований у 1937-1938 рр. органами НКВС УРСР⁹.

ШРИФТОВ-ШРИФТЕЛИК БОРИС МОЙСЕЙОВИЧ

1902 р.н., уродженець м.Старокостянтинів Подільської губ. До 1917 р. - робітник консервного заводу в Одесі. Член ВКП(б) з 1919 р. У 1917-1926 рр. - політпрацівник в РСЧА, потім - помічник прокурора Каменецького округу, 1928 р. - ст. помічник шепетівського окружного прокурора, з грудня 1928 р. - заступник сумського окружного прокурора, 1930 р. - прокурор Ржищівської дільниці, 1931 р. - член Верховного суду УРСР, згодом - знову в органах прокуратури у Житомирі, 1934-1935 рр. - прокурор Дніпропетровського басейну, 1935 р. - прокурор зі спеціальних справ Наркомату юстиції УРСР, начальник слідчого відділу, з 1937 р. - в.о. начальника відділу зі спеціальних справ. 23 березня 1937 р. звільнений з посади. 16 липня 1937 р. заарештований Київським УНКВС. Звинувачувався за ст.54-7, 54-10, 54-11 КК УРСР. За співчуття троцькістам і контрреволюціонерам постановою Особливої наради при НКВС УРСР від 10 лютого 1938 р. засуджений до 5 років виправно-трудових таборів. Реабілітований¹⁰.

ЯКОВЛЄВ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ.

1880 р.н., уродженець Сумського пов. На момент арешту жив у Харкові. Був судовим слідчим. У зв'язку з евакуацією жив у Феодосії. За постановою "надзвичайної трійки" при управлінні начальника особливого відділу ВЧК 13-ї армії та уповноваженого Кримської ударної групи особливих відділів ВЧК Південного і

Південно-Західного фронтів від 4 грудня 1920 р. розстріляний у Феодосії як представник буржуазного класу, що втік від радянської влади. Реабілітований¹¹.

ЯНКОВСЬКА ЛЮБОВ МИХАЙЛІВНА

1895 р.н., уродженка м.Глухів. Мала незакінчену вищу освіту, член ВКП(б) з 1919 р., на момент арешту жила у Києві. У 20-30-і роки працювала на прокурорських посадах у Наркоматі юстиції УРСР в Харкові та Києві, у прокуратурі Київської обл. разом із дружиною секретаря ЦК КП(б)У Постишева - Постолювською Т.С. Перед арештом була прокурором м.Києва. 7 лютого 1937 р. виключена з партії і звільнена з посади. Заарештована співробітниками НКВС УРСР 17 квітня 1938 р. Перебувала у Київській в'язниці. Постановою Особливої наради при НКВС УРСР 29 жовтня 1939 р. за ст.54-10, 54-11 КК УРСР засуджена до 3 років виправно-трудових таборів. Реабілітована 12 липня 1956 р. Президіумом Київського обласного суду¹².

Отже, книга *“Репресовані прокурори України: документи, нариси, матеріали”* є цінним джерелом інформації про репресії в органах прокуратури не тільки на рівні республіки, але й окремих регіонів. Сподіваємося, що наведені дані спонукають дослідників до з'ясування причин, методів, масштабів і регіональної специфіки репресій у правоохоронних органах.

¹Авраменко Л.М., Амонс А.І. Репресовані прокурори України: документи, нариси, матеріали. - К.: Істина, 2006. - С.37.

²Там само.

³Там само. - С.47.

⁴Там само. - С.55.

⁵Там само. - С.65.

⁶Там само. - С.67.

⁷Там само. - С.87-88.

⁸Там само. - С.108; Прокуратура Сумщини: історія і сучасність: Науково-публіцистичне видання. - Суми: Вид-во “МакДен”, 2006. - С.44-46.

⁹Авраменко Л.М., Амонс А.І. Вказ. Праця. - С.110.

¹⁰Там само. - С.117.

¹¹Там само. - С.120.

¹²Там само. - С.120-121.